

Investigacions infinites sobre els bogamarins

“**F**er bogamarins”, així es titula un reportatge del *Levante-Emv* sobre la pesca artesanal dels eriçons de mar a Xàbia.

Quico Serrat té vuitanta-sis anys, i encara es manté dret a la barca i fa servir l'asta, “una perxa de fusta amb un ganxo de ferro en un dels seus extrems”. Ara, aquesta pesca de l'erició de mar està molt regulada, però ja no queden pescador que facen ús de la forma tradicional, molt més sostenible i respectuosa amb el fons marins. Quico és el darrer pescador de bogamarins.

Bogamarí és la forma amb què denominen l'erició de mar a la Marina i a les Illes. Segons diu Quico, a Dènia ja els diuen eriçons. Són aquelles peculiaritats lingüístiques que separen els pobles. El nom m'intriga, tan sonor i peculiar. Faig una ullada al *Diccionari etimològic* de Joan Coromines i em trobe la següent interpretació lingüística: “nom de la garota o erició de mar usat a la conca valenciana i a totes les Illes, primitivament *bogo-marí*, compost de l'adjectiu *marí-ina*, amb *bò-go* que és el mot estès a Mallorca, i sembla haver estat primerament la denominació mossàrab del boc o mascle de la cabra, nom que es deuria aplicar a la garota per les seves propietats afrodisíiques”.

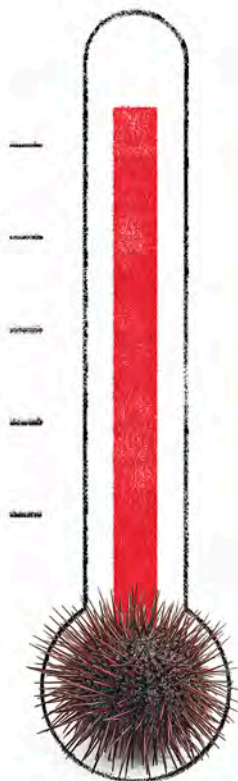
Ausades que és una etimologia curiosa! Coromines vol suggerir que els efectes luxurians de la carn de l'erició de mar l'han fet comparable a la pruija inextingible del cabrò, o, altrament dit, mascle de la cabra? Faig una ullada per internet i descobresc un article científic titulat *Estudio antropológico: creencias populares relacionadas con el consumo de erizo de mar y su efecto sobre el deseo sexual en la población de Ilo (Perú)* on es conclou que “el erizo se utiliza como afrodisíaco y vigorizante, sobre todo por la población masculina”. Pel que sembla, la fama afrodisíica dels eriçons està ben estesa pel món i l'etimologia corominesca és plausible i versemblant.

Tot i això, també descobresc una tesi doctoral d'Antoni Corcoll Llobet, de més



MARTÍ DOMÍNGUEZ

@MartíDominguezR



IL·LUSTRACIÓ DE DIEGO MIR

de cinc-cents planes, titulada *Eriçó de mar: estudi antropològic, geolingüístic i etimològic*. La seua lectura m'apassiona i descobresc mil detalls que desconeixia. Quin home més extraordinari ha de ser el Dr. Corcoll! Pense a contactar amb ell, per tal de contrastar l'etimologia de *bogamarí*, però buscant la seua adreça descobresc amb pesar que va morir fa tres anys, a l'edat de seixanta-set anys. En l'esqueja s'especifica que era doctor en Filologia Catalana, i sens dubte el més gran especialista català del món fascinant dels eriçons marins.

La descoberta de la seua mort prematura m'ha deixat un regust amarg. La tesi li fou dirigida pel professor Joan Veny, i durant uns minuts em tempta contactar amb ell, per saber més de Corcoll. Aleshores trobe un article seu, publicat a *Caplletra*, i titulat “Els noms de l'erició de mar en català”. M'aboque en la seua lectura amb entusiasme i expectació: “Quant a *bogamarí*, opino que prové d'un primitiu *boga*. Veu que pertany, molt probablement, a una àmplia i extensa família de paraules que procedeixen del gal·loromànic *bulga* (DECat, s.v. *bujola* i *butxaca*). *Boga* estaria emparentat directament amb l'occità *bogo* i el francès *bogue* que tenen el valor del peix ‘boga’ (*Boops boops*) i el de ‘pelló de la castanya’. Aquest últim significat hauria d'haver rebut *boga* en algun estadi de la nostra llengua, des d'on passa, per comparació, a designar l'erició de mar, amb la inclusió de l'adjectiu *marí* o *marina*, per a una major transparència semàntica”.

Segons Corcoll, el nom de *boga* fa referència a la pell hirsuta del fruit de la castanya, en una transposició metafòrica. Ja passen aquestes coses! Cal triar, doncs, entre Coromines i Corcoll, això és, entre el boc luxuriós i la boga insípida. Diria que Corcoll porta raó... Ara bé, convindreu que la transparència semàntica de Coromines és insuperable. El boc de la mar.

Per a Pepa Ferrando, que em va parlar dels bogamarins de Xàbia